

Sunne
kommun

Förskola Forsnäsgråden Läsåret 24/25

Arbetsplan och plan mot kränkande behandling

Dokumenttyp	
Beslutad av	
Reviderad av	
Dokumentansvarig	

Innehåll

1. Presentation av förskolan	5
2. Sunne kommuns värdeord som genomsyrar förskolan utbildning	5
3. Vision för förskolan i Sunne kommun	5
4. Utbildning och undervisning	5
4.1 Lek	6
4.2 Språk och kommunikation	6
4.3 Systematiskt kvalitetsarbete	6
5. Kunskapsutveckling	6
5.1 Förutsättningar för måluppfyllelse	7
5.1.1 Förskolans nuläge utifrån vårens utvärdering:	7
5.1.2 Prioriteringsområde utifrån vårens utvärdering:	7
6. Tillgänglig lärmiljö	8
6.1 Förutsättningar för måluppfyllelse	8
6.1.1 Förskolans nuläge utifrån vårens utvärdering:	8
6.1.2 Prioriteringsområde utifrån vårens utvärdering:	9
7. Ledarskap	9
7.1 Förutsättningar för måluppfyllelse	9
7.1.1 Förskolan nuläge utifrån vårens utvärdering:	9
7.1.2 Prioriteringsområde utifrån vårens utvärdering:	9
8. Pedagogisk planering av aktiva åtgärder och främjande arbete mot kränkande behandling utifrån diskrimineringsgrunderna	10
8.1 Nuläge	10
8.2 Mål	10
8.3 Varför ska de lära detta (vision och långsiktighet)?	10
8.4 Hur vet vi att vi är på väg mot målen?	10
8.5 Hur gör vi/ vilka förutsättningar ger vi?	11
8.6 Kunskapsutveckling	11
8.7 Tillgänglig lärmiljö	11
8.8 Ledarskap	11
8.9 Uppföljning	11
8.10 Utvärdering	11
9. Pedagogisk planering	11

9.1 Nuläge.....	12
9.2 Mål.....	12
9.3 Varför ska de lära detta (vision och långsiktigt)?	12
9.4 Hur vet vi att vi är på väg mot målen?.....	12
9.5 Hur gör vi/ vilka förutsättningar ger vi?	12
9.6 Kunskapsutveckling	12
9.7 Tillgänglig lärmiljö.....	13
9.8 Ledarskap	13
9.9 Uppföljning.....	13
9.10 Utvärdering	13
10. Bilaga – Aktiva åtgärder mot diskriminering och plan mot kränkande behandling	13
10.1 Aktiva åtgärder mot diskriminering	13
10.2 Plan mot kränkande behandling.....	15
10.3 Vad avses med begreppet diskriminering?	16
10.4 Vad är kränkande behandling?.....	16

1. Presentation av förskolan

Förskolan Forsnäsgården ligger i Rottneros Villastaden, 6 km söder om Sunne och har två 1–5-årsavdelningar, Ekorren och Grodan, med 37st barn.

Forsnäsgården har en stor utemiljö som inbjuder till lek och rörelse med flera inslag av motoriska utmaningar. Vi har en grillplats som ligger centralt på gården, och här finns också flera bärbuskar och fruktträd. Utomhusaktiviteter är viktigt för oss och vi har som mål att vistas ute minst en gång per dag. Vi använder vår fina utegård dagligen, men har också nära till lekparcker, skog och gymnastiksal. Detta ger oss en varierad och utmanande lekmiljö.

Vi erbjuder en allsidig pedagogisk undervisning, där vi i år har valt att arbeta med temat SÅNGER. Vi strävar efter att ge barnen inflytande och vi utgår från barnens tankar och idéer när vi formar vår utbildning.

Vi lägger stort fokus på värdegrunden och vår vision är att alla, personal, barn och vårdnadshavare, ska känna tillhörighet. Vi vill lära barnen att ta eget ansvar både för sig själv och varandra genom ett demokratiskt förhållningssätt. Att utmana oss själva som pedagoger och aktivt arbeta för att vara goda förebilder för barnen anser vi också är viktigt. Vi vill även arbeta för att de barn som går på förskolan skall känna framtidstro.

2. Sunne kommuns värdeord som genomsyrar förskolans utbildning

- Respekt
- Utveckling
- Professionalism

3. Vision för förskolan i Sunne kommun

Förskolan i Sunne kommun arbetar utifrån visionen En förskola för alla. Alla barn får stöd och stimulans att lära och utvecklas till sin fulla potential.

Sunne kommuns förskolor har hög kvalitet i undervisning och utbildning. Sunne kommun har fortsatt hög andel förskollärare.

4. Utbildning och undervisning

De tre följande områdena ska vara grunden för förskolans planering för utbildning och undervisning.

4.1 Lek

Leken är viktig i barnens utveckling och lärande. Leken har en central plats i förskolans utbildning och undervisning. Alla pedagoger har ett förhållningssätt och lärmiljö som uppmuntrar till lek och som bekräftar lekens betydelse för barnens utveckling, lärande och välbefinnande.

4.2 Språk och kommunikation

Språk och kommunikation är en viktig förutsättning för barns fortsatta kunskapsutveckling och påverkan i sin framtida livssituation. Alla pedagoger har utbildning i språkutvecklingens betydelse och metoder för att stödja och anpassa för barns utveckling och lärande.

Ett utvecklingsområde generellt för förskolan är att belysa barns flerspråkighet och ge stöd i deras modersmål. Kontinuitet i förskolan är ett stöd för språkutveckling.

4.3 Systematiskt kvalitetsarbete

Det systematiska kvalitetsarbete som görs inom de tre områdena kunskapsutveckling, tillgänglig lärmiljö och ledarskap på både lång och kort sikt är nödvändiga för att styra och utveckla utbildningen i Sunne kommun.

Utbildningens och undervisningens kvalitet och förutsättningar följs systematiskt under läsåret. Detta för att säkra en hög kvalitet och utveckla verksamheten mot måluppfyllelse.

Förskolans utbildning och undervisning utgår alltid från målen i förskolans läroplan, det krävs engagerade och kompetenta lärare för att barnen ska lära och utvecklas utifrån dessa. För att få ett fungerande systematiskt kvalitetsarbete utgår vi från nuläge till förväntat läge utifrån nedanstående modell

Lärarens ledarskap och relation till varje barn lägger grunden för barnens kunskapsutveckling genom en tillgänglig lärmiljö.

Ett generellt utvecklingsområde är att tydliggöra och utveckla förskolans målstyrda processer både i planerad och spontan undervisning.

5. Kunskapsutveckling

Förskolan är första steget i utbildningssystemet och för barnets framtida skolgång. Undervisning och utbildning utgår från barnens erfarenheter, intressen, styrkor och behov. Möjligheten att känna sig trygg är en förutsättning för utveckling och lärande. Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att miljön präglas av tillgänglighet, trygghet, inkludering. För att följa barnets progression genom utbildningssystemet finns rutiner för överlämning finns mellan förskolor och förskola – grundskola. Detta för att ge barnet största möjliga förutsättningar i sin skolgång.

5.1 Förutsättningar för måluppfyllelse

- Allt lärande ska utgå från barnets starka sidor, intressen och erfarenheter. Barnets progression följs och dokumenteras i pedagogisk dokumentation.
- Undervisningen ska ske under hela dagen, både utomhus och inomhus och i varierande miljöer.
- Undervisningen ska grundas på det systematiska kvalitetsarbetet planering, uppföljning, utvärdering och utveckling.
- Förskolans miljö ska främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet. Ett medvetet bruk av leken ska prägla verksamheten där varje barns utveckling och lärande främjas. För att möta och utmana alla barns lärande ska förskolan medvetet arbeta med skapande verksamhet.
- Förskolans lärmiljö ska påvisa mångfald

5.1.1 Förskolans nuläge utifrån vårens utvärdering:

Genom utvärderingen ser vi att vi behöver lägga fokus på språk och ett mer språkande lärande.

Fortsätta med tvärgrupperna.

Temat för hösten-24 kommer att vara SÅNG. Där har vi en vision av vad vi vill ha ut av varje sång.

5.1.2 Prioriteringsområde utifrån vårens utvärdering:

Språk

Genom utvärderingen ser vi ett behov av stöttning i språkutvecklingen hos många barn. Vi har valt ett nytt tema där vi ger barnen än mer möjlighet att leka med språket på många olika sätt.

Tvärgrupper

Vi ser goda effekter av tvärgrupperna där barnen skapat goda relationer med varandra över avdelningarna som vi vill bibehålla. Vi i personalgruppen blir inspirerade av varandra och lär tillsammans.

6. Tillgänglig lärmiljö

Tillgänglig lärmiljö innebär att undervisningen och utbildningen ska vara stimulerande, inkluderande och tillgänglig för alla barn utifrån deras förutsättningar. Handlingsplaner kan upprättas vid behov både på organisation – grupp – individ för att användas i förebyggande syfte.

Förskolan ska tillämpa ett normkritiskt förhållningssätt med syftet att synliggöra och kritiskt granska de normer som ligger till grund för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Miljön ska vara tillgänglig för alla barn och inspirera dem till samspel, utforska omvärlden samt stödja barnets utveckling, lärande, lek och kommunikation.

6.1 Förutsättningar för måluppfyllelse

- Lärmiljön ska utgå från det kompetenta barnet och stimulera barnet i dess utveckling och lärande. Alternativ kommunikation och extra anpassningar används aktivt.
- Värdegrunden ska tydliggöras i det aktiva arbetet mot diskriminering och plan mot kränkande behandling.
- Överlämningar av barn till förskoleklass sker vid överlämningskonferenser i slutet av vårterminen det året barnet fyller 6 år. Överlämningar sker om barnet byter förskola eller kommun.
- Stödfunktioner som finns inom förskolans verksamhet är barnhälsoteam, specialpedagog. Samtliga förskoleverksamheter har barnkonferenser kontinuerligt under året för att följa barnens lärprocesser och sätta in olika former av stöd där behov finns.
- Förskolans undervisning och utbildning ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar.
- Förskolan ska ge möjligheter att uttrycka och kommunicera upplevelser, tankar och erfarenheter i olika uttrycksformer som bild, form, drama, rörelse, sång, musik, dans.
- I samarbete med hemmet ska förskolan skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn ska ges möjlighet att utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans verksamhet ska utgå från en helhetssyn på barnen och barnens behov.
- Förskolans lärmiljö ska påvisa mångfald
- Utökad tid kan ges till barn som har behov av särskilt stöd och stimulans.

6.1.1 Förskolans nuläge utifrån vårens utvärdering:

Vi ser att vår inomhusmiljö stödjer barnens utveckling. Vi vill att vår utemiljö ska ge samma förutsättningar och möjligheter då den idag inte är så inspirerande och flera lekstationer ha

fått tagits bort. Bland annat så är hyllorna med lekmaterial för höga för barnen att nå och cykelförrådet är svårt för barnen att köra in cyklar i.

6.1.2 Prioriteringsområde utifrån vårens utvärdering:

Utemiljö: Vi vill skapa en utemiljö som ger förutsättningar för barnen att stärka sin självständighet.

Språk: Utifrån vår språkplan vill vi genom vårt arbetssätt främja barnens språk och gynna samspel och uttal. Med en förstärkt språklig utemiljö, vill vi skapa större tillgänglighet för barnen, oavsett deras språkkunskaper.

7. Ledarskap

Ledarskapet ska ge barnen förutsättning att lära och utvecklas, ge utmaningar och stimulans. Undervisning ska utgå från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet där förskolläraren ska leda de målstyrda processerna. Förskollärare leder barnskötare och annan personal i utvecklingen av utbildningen.

7.1 Förutsättningar för måluppfyllelse

- Förskolan ska arbeta tematiskt för att skapa förutsättningar för meningsfullt lärande utifrån läroplan.
- Analys av utbildning, metoder och förhållningssätt ligger till grund för utveckling av stödstrukturer för organisation – grupp – individ.
- Förskollärarna ska leda undervisning genom ett medvetet förhållningssätt och utifrån ett relationellt perspektiv.
- Reflektionsunderlag ska användas kontinuerligt för att följa upp och utveckla de målstyrda processerna. Rektor tar del av detta minst en gång/månad.
- Alla i arbetslaget ansvarar för den egna såväl som den kollegiala utvecklingen.
- Alla i arbetslaget ska genomföra utbildningen utifrån styrdokument och har ett gemensamt ansvar att förbättra utbildningen.

7.1.1 Förskolan nuläge utifrån vårens utvärdering:

Under våren har vi skapat en större "Vi-känsla" i huset. Dels genom våra tvärgrupper, pedagogiska planeringar gemensamt i huset, 9-personalfika, husmötesboken och att vi har ändrat rutinerna i vårt schema. Vi vill under läsåret bibehålla detta och fortsätta prioritera Forsnäsgården.

7.1.2 Prioriteringsområde utifrån vårens utvärdering:

Språk: Ett nytt gemensamt tema: Sång. Vi skapar en gemensam pedagogisk planering för hur vi vill arbeta vidare med temat: SÅNG där vi väver in läroplanens mål på olika sätt.

Tvärgrupper/Forsnäsgården: Inkludera och delge varandra i huset: vart vi är, vart vi ska, hur vi gör, hur det blev. Vi bestämmer rullande poster med: ordförande, sekreterare och samtalsledare inför kommande möten, för att alla i huset ska kunna få ta del av informationen.

8. Pedagogisk planering av aktiva åtgärder och främjande arbete mot kränkande behandling utifrån diskrimineringsgrunderna

Under 2024/25 kommer vi ha prioriterat arbete kring diskrimineringsgrunderna:

- Etnisk tillhörighet,
- Religion och trosuppfattning

8.1 Nuläge

I nuläget möter inte barnen här på vår förskola olika etnisk tillhörighet, religion och trosuppfattning i så stor utsträckning.

8.2 Mål

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla respekt och förståelse för allas lika värde.

8.3 Varför ska de lära detta (vision och långsiktighet)?

Vi vill skapa en nyfikenhet och förståelse för olikheter inom etnisk tillhörighet, religion och trosuppfattning. Gå utanför sin egen norm och få ett vidare perspektiv.

8.4 Hur vet vi att vi är på väg mot målen?

Barn och vuxna visar intresse för undervisningen inom ämnet.

Vi följer barnens utveckling och progression genom barnloggar och reflektionsunderlag, en gång i månaden.

Vi har pedagogiska reflektioner utifrån dokumentet: aktivt arbete mot kränkande behandling.

8.5 Hur gör vi/ vilka förutsättningar ger vi?

Under våren-24 skapar vi en plan inför höstterminen-24 undervisningsupplägg.

8.6 Kunskapsutveckling

Vi inkluderar ämnet i vårt tematiska arbete. Där vi väver in ämnet genom sång, språk

Arbetslaget skriver kontinuerligt reflektionsunderlag.

8.7 Tillgänglig lärmiljö

Vi vill tillsammans med barnen skapa en välkommande och inkluderande miljö. Genom bland annat litteratur och material. Visa på en större mångfald av olika etniska tillhörigheter.

8.8 Ledarskap

Vi arbetar med materialet “aktivt arbete mot kränkande behandling”.

Vi handlar utifrån goda intentioner och visar på att vi är goda förebilder. Vi pedagoger stödjer varandra och utvecklas tillsammans för att skapa en större kunskap inom ämnet.

8.9 Uppföljning

8.10 Utvärdering

9. Pedagogisk planering Språk

Under läsåret 24/25 vill vi prioritera språk då vi ser att behovet med många språksvaga barn har ökat.

9.1 Nuläge

Beskriv ert förbättringsarbete utifrån er analys från utvärderingen i våras.

Utifrån vårens analys ser vi att vi behöver förstärka språket genom bland annat uttal, munmotoriska övningar, tala/lyssna och att använda språket som ett verktyg.

9.2 Mål

Läroplanen: "Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften" s.13

9.3 Varför ska de lära detta (vision och långsiktigt)?

Språkplanen lyfter: "De barn som inte möter en språkstimulerande miljö riskerar att få språkliga svårigheter i framtiden" s.5. Därför vill vi prioritera barnens språk och stödja dem inför deras kommande skolstart.

9.4 Hur vet vi att vi är på väg mot målen?

Genom barnens reflektioner och egna språkutveckling.

När vi hör att barnen utifrån sina förutsättningar använder språket.

9.5 Hur gör vi/ vilka förutsättningar ger vi?

"Vi lärare- Ju mer prat – desto fler ord lär sig barnen | Förskolan (vilarare.se)" lyfter en internationell forskning "*...men yngre barn kan lära sig av äldre som kan skapa hela meningar. Som en del i arbetet med att få i gång språkutveckling i förskolan kan det därför vara bra att ha åldersblandade grupper i förskolan.*"

Med detta menar vi att språkandet ger ringar på vattnet. Med vår åldersblandade barngrupp blir barnen varandras språkinspiratörer under hela dagen, inomhus som utomhus där de hör och lär språket utifrån flera olika språknivåer.

9.6 Kunskapsutveckling

Genom både planerad och spontan undervisning vill vi aktivt förstärka barnens språkutveckling.

Genom tvärgrupper fortsätter vi arbetet med trygga relationer för att stödja barnens språkutveckling och användande av språket.

9.7 Tillgänglig lärmiljö

Vi vill skapa en stödjande tillgänglig lärmiljö för att locka och stimulera barnens språkutveckling. Genom bland annat Fonomix, speglar, bildstöd och begrepp.

9.8 Ledarskap

Genom temat prioriterar vi språket.

Vi skriver reflektionsunderlag en gång i månaden.

Vi är barnens språkförebilder och visar på språkets mångfald inom ljudnivå, lyssna/tala, kommunicera, turtagning etc.

9.9 Uppföljning

9.10 Utvärdering

10. Bilaga – Aktiva åtgärder mot diskriminering och plan mot kränkande behandling

10.1 Aktiva åtgärder mot diskriminering

Alla barn har rätt att vistas i förskolan utan att utsättas för någon form av diskriminering eller kränkande behandling, alla barn i förskolan ska ha samma rättigheter. Alla som arbetar i

förskolan ska aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för barn och elever oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck samt ålder. Förskolan ska dokumentera hur de arbetar för att förebygga och förhindra att något barn utsätts för trakasserier som har samband med någon av följande diskrimineringsgrunder.

Kön: att någon är kvinna eller man,

Åtgärd:

- Tänka på hur vi använder samtalsämnen, ord och tonfall, agerande och reaktioner som är könsrelaterade.
- Vi ska undvika att kategorisera efter kön.
- Uppmuntra många olika gruppkonstellationer i lek och styrda aktiviteter.

Könsöverskridande identitet eller uttryck: att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön,

Åtgärd:

- Material och litteratur ska visa mångfald.
- Personalen är lyhörd för och fångar upp barnens tankar kring identitet och uttryck.

Etnisk tillhörighet: nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande,

Åtgärd:

- Vi ska lyfta fram och synliggöra de språk som barnen i gruppen möter i sin vardag.
- Vi ska påvisa variationer ur ett etniskt perspektiv.
- Material och litteratur ska visa mångfald.

Funktionsnedsättning: varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå,

Åtgärd:

- Material och litteratur ska visa mångfald.

- Kartläggningar och handlingsplaner följs upp systematiskt för att synliggöra och stödja barnets styrkor och behov.

Sexuell läggning: homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning,

Åtgärd:

- Material och litteratur ska visa mångfald.
- Personalen är lyhörd för och fångar upp barnens tankar kring sexuell läggning.

Ålder: uppnådd levnadslängd,

Åtgärd:

- Vi ska ha en medvetenhet i hur vi använder begreppet ålder inkluderande

Religion/trosuppfattning,

Åtgärd:

- Material och litteratur ska visa mångfald.
- Personalen är lyhörd för och fångar upp barnens tankar kring olika trosuppfattningar.

10.2 Plan mot kränkande behandling

Alla verksamheter som lyder under skollagen, till exempel förskola, skola och fritidshem, måste varje år göra en plan mot kränkande behandling som ska tydliggöra hur aktiva åtgärder som ska förebygga och förhindra kränkningar. Det ska finnas en plan för varje verksamhet och den ska anpassas till läget som råder där. Genom observationer, intervjuer, trygghetsvandringar med barnen och utvecklingssamtal med vårdnadshavare kartläggs utbildningens behov av aktiva åtgärder. Fortlöpande under året dokumenteras händelser som kan uppfattas som kränkningar i utbildningen. Dessa händelser bearbetas i arbetslaget, med barnen, vårdnadshavare och rektor och resulterar i fortsatta åtgärder. Åtgärderna följs upp och utvecklas i reflektionsunderlaget och i den årliga utvärderingen.

Så här hanterar vi diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling (Bilaga)

1. Personal inom enheten/förskolan/avdelningen som ser eller får kännedom om att något barn är/har blivit diskriminerat, trakasserat eller kränkt har en skyldighet att genast agera och dokumentera.

2. Om ett barn upplever sig kränkt av barn, personal eller anhörig dokumenteras händelsen av personalen.
3. Föräldrar kan anmäla barnets upplevelse av kränkande behandling till personalen eller rektor. En kränkingsanmälan görs då av personal som sedan meddelar detta till rektor.
4. Rektor utreder om händelsen behöver utredas vidare, anmälan görs då till huvudman och utredning sker.
5. I varje enskilt fall görs en bedömning av hur allvarlig kränkningen är och om anmälan till social-tjänsten skall göras. Ansvarig för utredning och bedömning är rektor.

10.3 Vad avses med begreppet diskriminering?

(Diskrimineringslagen 2008:567, 1 kap, 4 §)

1. direkt diskriminering: att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynandet har samband med kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder,
2. indirekt diskriminering: att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön, viss könsöverskridande identitet eller uttryck, viss etnisk tillhörighet, viss religion eller annan trosuppfattning, visst funktionshinder, viss sexuell läggning eller viss ålder, såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet,
3. trakasserier: ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder,
4. sexuella trakasserier: ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet,
5. instruktioner att diskriminera: order eller instruktioner att diskriminera någon på ett sätt som avses i 1–4 och som lämnas åt någon som står i lydnads- eller beroendeförhållande till den som lämnar ordern eller instruktionen eller som gentemot denna åtagit sig att fullgöra ett uppdrag

10.4 Vad är kränkande behandling?

Källa: 6 kapitlet 3 § skollagen 2010:800

Det är ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet, utan att det är diskriminering enligt diskrimineringslagen.

Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat av den som blir utsatt. Det är barnet eller eleven som upplever sig vara utsatt för kränkande behandling som avgör vad som är oönskat. För att det ska vara fråga om kränkande behandling enligt lagen måste kränkningen vara märkbar och tydlig. Den som kränker någon måste också förstå att uppträdandet upplevs som kränkande. I många situationer är det uppenbart att ett beteende är kränkande, men om det inte är det så måste barnet eller eleven klargöra för den som kränker att beteendet är ovälkommet. Barnet eller eleven kan också ta hjälp av personalen i verksamheten. Vad som är kränkande behandling måste avgöras i varje enskilt fall.